

Lausunto

8.8.2025

VN/24077/2025
VN/24077/2025-STM-5Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 Valtioneuvosto**Lausuntopyynnön asianumero VN/12977/2025**

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 85 §:n ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä (jäljempänä *STM*) lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain 85 §:n ja Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 18 b §:n muuttamisesta. STM kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Ehdotettu arvonlisäverotuksen kevennys

Esitysluonnoksessa ehdotetaan kevennettävän arvonlisäverotusta siten, että 14 prosentin suuruinen alennettu verokanta alennettaisiin 13,5 prosenttiin. Muutos koskisi arvonlisäverolain (1501/1993) 85 §:n 1 momentin 6 kohdan nojalla STM:n hallinnonalaan kuuluvia lääkkeitä sekä esimerkiksi ainoastaan apteekkiliikkeestä myytäviä kasvirohdosvalmisteita ja homeopaattisia valmisteita. STM kannattaa ehdotettua arvonlisäverotuksen kevennystä. Lääkkeiden kohtuullisella hintatasolla, johon myös arvonlisäveroprosentti osaltaan vaikuttaa, turvataan väestön lääkkeiden saatavuutta ja saavutettavuutta.

Kommentit vaikutusten arviointiin

Esitysluonnoksen sivuilla 5-6, kappaleessa 4.2.1. *Vaikutukset valtion talousarvioon*, on arvioitu sitä, kuinka paljon ehdotettu arvonlisäverokannan alentaminen vähentäisi valtion arvonlisäverotuottoja staattisesti laskien. Arvioinnin osana on todettu, että *"Lopullisen verotuoton menetyksen arvioidaan olevan pienempi kuin staattisen arvion mukainen menetys, koska hintojen aleneminen voi kasvattaa kotitalouksien ostovoimaa. Kotitalouksien arvioidaan osin sopeuttavan kysyntäänsä kasvattamalla kulutustaan. Kysyntävaikutus huomioiden arvonlisäverotuoton arvioidaan vähenevän vuositasolla 150 miljoonaa euroa vuoden 2026 tasossa."* Sivun 6 taulukossa on lääkkeiden osalta arvioitu, että arvonlisäverotuoton muutos olisi bruttona -14 miljoonaa euroa ja nettona -9 miljoonaa euroa. Luvuissa on huomioitu edellä kuvattu kysyntävaikutus. STM haluaa kiinnittää huomiota lääkkeiden erityiseen luonteeseen välttämättömyshyödykkeinä, joita ostetaan lääkemääräysten perusteella tai itsehoitolääkkeinä havaittujen vaivojen ja sairauksien hoitoon. Hintojen alentumisen takia tapahtuva kotitalouksien kysynnän kasvu voisi oletettavasti olla lääkkeillä vähäisempi verrattuna joihinkin muihin taulukossa mainittuihin hyödykeryhmiin.

Esitysluonnoksen sivulla 6 on todettu myös, että *"Kela arvioi, että esitetty arvonlisäverokannan alentaminen vähentää laskennallisesti lääkekorvauksia 8,7 miljoonaa euroa, matkakorvauksia 1,1 miljoonaa euroa ja kuntoutuspalveluita 0,1 miljoonaa euroa vuonna 2026. Valtion arvioidaan rahoittavan korvausmenoista 51,4 prosenttia eli noin 5,1 miljoonaa euroa. Loppuosa rahoitetaan vakuutettujen sairaanhoitomaksulla."* Ehdotamme, että viimeistä lausetta selvennettäisiin siten, että siitä kävisi ilmi, että valtion rahoitusosuus (51,4 prosenttia) ei perustu arvioon vaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvun 10 §:ään.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 Valtioneuvosto
Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Meritullinkatu 8
Helsinki
Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
+358 295 16001
Faksi
Fax
Fax
02951 63415
+358 2951 63415
s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Esitysluonnoksen s. 7 kappaleessa 4.2.3 *Vaikutukset hintoihin*, on todettu, että ”*Etenkin matalan voittomarginaalin yritykset voivat hinnoittelussaan reagoida epäsymmetrisesti kulutusverojen korotuksiin ja alennuksiin. Tietyillä toimialoilla arvonlisäveron korotusten on arvioitu siirtyvän hintoihin jopa kaksi kertaa alennuksia tehokkaammin, mutta vaikutus voi vaihdella saman hyödykeryhmän sisällä voimakkaasti. Esimerkiksi reseptilääkkeiden kohdalla muutosten arvioidaan siirtyvän hintoihin täysimääräisenä, koska niiden kuluttajahinnat määräytyvät lääkkeiden hintasääntelyn mukaisesti eivätkä riipu apteekista. Toisaalta esimerkiksi urheilu-, virkistys- ja kulttuuripalvelujen kysyntä voi olla joustavampaa, koska niiden käyttö ei ole kuluttajille yhtä välttämätöntä kuin lääkkeiden tai elintarvikkeiden.*” Ehdotamme, että kappaleesta poistettaisiin tarpeettomina esimerkkejä kuvaavat lauseet. Emme myöskään tunnista epäsymmetristä reagoitua reseptilääkkeiden osalta, koska niiden kuluttajahintojen perusteet on määritelty lainsäädännössä.

Esitysluonnoksen sivun 8 kappaleessa 4.2.4. *Vaikutukset yrityksiin* on todettu, että: ”*Arvonlisäverokannan alentaminen voi vahvistaa yritysten taloutta, jos yritykset eivät siirrä veronmuutosta kokonaisuudessaan hintoihin.*” Vaikutuksen kerrotaan vaihtelevan toimialoittain. Pyydämme tältä osin huomioimaan, että yritysten taloutta vahvistava vaikutus ei koske esimerkiksi apteekkeja niiden myydessä reseptilääkkeitä, koska apteekin velottamien kuluttajahintojen perusteet on määritelty laissa.

Lisäksi kiinnitimme huomiota siihen, että esitysluonnoksen sivun 10 kappaleessa 4.2.6 *Tulonjakovaikutukset*, on todettu, että: ”*kulutusverotuksen alentaminen voi hintoja pienentämällä hidastaa kuluttajahintaindeksin kasvua. Koska tiettyjen sosiaalietuuksien taso on kiinnitetty yleisen hintatason muutoksiin, veronalennus pienentää näiden etuuksien tasoa ja etuuksiensaajien käytettävissä olevia tuloja. Koska sosiaalietuudet painottuvat suhteessa enemmän pienituloisille kotitalouksille kuin suurituloisille, indeksisidonnaisten etuuksien väheneminen lieventäisi verokantojen korotuksen tulonjakovaikutuksia.*” Toteamme tältä osin, että eräiden kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksikorotukset on jäädytetty vielä vuosina 2026 ja 2027. Koska jäädytyksen piirissä oleviin etuuksiin ei tehdä indeksikorotuksia lainkaan vuosina 2026 ja 2027, arvonlisäveron alenemisesta johtuva kuluttajahintojen pientyminen ei pienennä näiden etuuksien tasoa eikä esitysluonnoksessa esille tuotua ostovoiman vahvistumista tasoittavaa vaikutusta näiden etuuksien osalta synny. Esitysluonnoksesta ei käy ilmi, onko indeksijäädytys huomioitu sivun 11 kuviossa.

Lopuksi

Lopuksi toteamme, että lausuntokierroksella on samaan aikaan STM:n valmisteleva luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi ja siihen liittyviksi asetusmuutosehdotuksiksi. Kokonaisuuteen sisältyvässä lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen muutosehdotuksessa ehdotetaan mm. leikattavan reseptilääkkeiden lääketaksaa. Jos lääketaksan muutosehdotukset hyväksytään, niiden on arvioitu alentavan valtion verokertymää ja reseptilääkkeiden kuluttajahintoja vuoden 2026 alusta alkaen ja ne vaikuttaisivat lääkkeiden hintatasoon ehdotetun arvonlisäverokannan alentamisen lisäksi.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Neuvotteleva virkamies

Tuija Metsävainio

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Tiedoksi

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
STM Osastot ja Kirjaamo

VN/24077/2025-STM-5

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: